

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 6. oktobra 2021 *

„Predhodno odločanje – Konkurenca – Povračilo škode, nastale zaradi ravnanja, ki je s členom 101(1) PDEU prepovedano – Določitev subjektov, odgovornih za povračilo – Odškodninska tožba zoper hčerinsko družbo matične družbe, vložena na podlagi sklepa, s katerim je bilo ugotovljeno, da je bila samo ta matična družba udeležena pri omejevalnem sporazumu – Pojem ‚podjetje‘ – Pojem ‚gospodarska enota““

V zadevi C-882/19,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Audiencia Provincial de Barcelona (sodišče province v Barceloni, Španija) z odločbo z dne 24. oktobra 2019, ki je na Sodišče prispela 3. decembra 2019, v postopku

Sumal SL

proti

Mercedes Benz Trucks España SL,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik, R. Silva de Lapuerta, podpredsednica, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, predsednika senatov, A. Prechal, predsednica senata, M. Ilešič, L. Bay Larsen, A. Kumin in N. Wahl, predsedniki senatov, D. Šváby (poročevalec), sodnik, L. S. Rossi, sodnica, I. Jarukaitis in N. Jääskinen, sodnika,

generalni pravobranilec: G. Pitruzzella,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Mercedes Benz Trucks España SL sprva C. von Köckritz in H. Weiß, Rechtsanwälte, ter P. Hitchings in M. Pérez Carrillo, abogados, nato C. von Köckritz in H. Weiß, Rechtsanwälte, A. Ward, abogado, ter M. López Ridruejo, abogada,
- za špansko vlado S. Centeno Huerta in L. Aguilera Ruiz, agenta,

* Jezik postopka: španščina.

– za italijansko vlado G. Palmieri, agentka, skupaj s S. Fiorentinom, avvocato dello Stato,
– za Evropsko komisijo S. Baches Opi, F. Jimeno Fernández in C. Urraca Caviedes, agenti,
po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 15. aprila 2021
izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 101 PDEU.
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbama Sumal SL in Mercedes Benz Trucks España SL v zvezi z odgovornostjo zadnjenavedene družbe za udeležbo njene matične družbe, Daimler AG, pri kršitvi člena 101 PDEU.

Pravni okvir

Pravo Unije

Uredba (ES) št. 1/2003

- 3 Člen 16 Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov [101] in [102 PDEU] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205), naslovljen „Enotna uporaba zakonodaje [Unije] o konkurenci“, določa:

„1. Kadar nacionalna sodišča odločajo o sporazumih, sklepih ali usklajenih ravnanjih v skladu s členom [101] ali členom [102 TFUE], ki so že predmet odločbe [Evropske k]omisije, ne morejo sprejeti odločitev, ki so v nasprotju s sprejeto odločbo Komisije. Prav tako se morajo izogibati odločitvam, ki bi nasprotovale odločbi, ki jo namerava sprejeti Komisija v že začetem postopku. Zato lahko nacionalno sodišče oceni, ali je potrebno, da svoje postopke ustavi. Ta obveznost ne posega v pravice in obveznosti iz člena 234 Pogodbe.

2. Kadar organi, pristojni za konkurenco v državah članicah, odločajo o sporazumih, sklepih ali usklajenih ravnanjih v skladu s členom [101] ali členom [102 PDEU], ki so že predmet odločbe Komisije, ne morejo sprejeti odločitev, ki so v nasprotju s sprejeto odločbo Komisije.“
- 4 Člen 23 te uredbe, naslovljen „Globe“, v odstavku 2(a) določa:

„Komisija lahko podjetjem in podjetniškimi združenjem z odločbo naloži globe, kadar naklepno ali iz malomarnosti:

(a) kršijo člen [101] ali člen [102 PDEU] [...].“

- 5 Člen 27 navedene uredbe, naslovljen „Zaslišanje strank, pritožnikov in drugih“, v odstavku 1 določa:

„Pred izdajo odločb po členih 7, 8, 23 ali členu 24(2) Komisija podjetjem ali podjetniškim združenjem, podrejenim postopkom, ki jih vodi Komisija, da priložnost za zaslišanje v zvezi z zadevami, proti katerim Komisija ugovarja. Odločbe Komisije temeljijo samo na ugovorih, h katerim so zadevne stranke imele priložnost dati pojasnila. Pritožniki so v tesni povezavi s postopki.“

Uredba (EU) št. 1215/2012

- 6 Člen 7 Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2012, L 351, str. 1) določa:

„Oseba s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožena v drugi državi članici:

[...]

2. v zadevah v zvezi z delikti ali kvazidelikti pred sodišči v kraju, kjer je prišlo ali lahko pride do škodnega dogodka;

[...]“

Špansko pravo

- 7 Člen 71 Ley 15/2007 de Defensa de la competencia (zakon 15/2007 o varstvu konkurence) z dne 3. julija 2007 (BOE št. 159 z dne 4. julija 2007, str. 28848) v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari (v nadaljevanju: zakon o varstvu konkurence), naslovljen „Povračilo škode, povzročene z ravnanji, ki omejujejo konkurenco“, določa:

„1. Kršitelji konkurenčnega prava so odgovorni za povzročeno škodo.

2. V okviru tega naslova:

- a) kršitev konkurenčnega prava pomeni vsako kršitev členov 101 ali 102 [PDEU] ali členov 1 ali 2 tega zakona.
- b) je ravnanje podjetja mogoče pripisati tudi podjetjem ali osebam, ki ga nadzorujejo, razen če nobeden od njih ne določa njegovega ekonomskega ravnanja.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 8 Družba Mercedes Benz Trucks España je hčerinska družba skupine Daimler, katere matična družba je družba Daimler. Družba Sumal je med letoma 1997 in 1999 pri družbi Mercedes Benz Trucks España prek Stern Motor SL, koncesionarja skupine Daimler, kupila dva tovornjaka.

- 9 Komisija je 19. julija 2016 sprejela Sklep C(2016) 4673 final v zvezi s postopkom na podlagi člena 101 [PDEU] in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva AT.39824 – Tovornjaki), katerega povzetek je bil objavljen v *Uradnem listu Evropske unije* z dne 6. aprila 2017 (UL 2017, C 108, str. 6) (v nadaljevanju: sklep z dne 19. julija 2016).
- 10 V skladu z navedbami iz tega sklepa je bilo petnajst evropskih proizvajalcev tovornjakov, med njimi tudi družba Daimler AG, udeleženih pri omejevalnem sporazumu v obliki enotne in trajajoče kršitve člena 101 PDEU in člena 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru z dne 2. maja 1992 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 52, str. 3), in sicer zaradi sklenitve nedovoljenih dogovorov o določanju cen in povišanju bruto cen tovornjakov v Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) ter o časovnem okviru in prenosu stroškov za uvedbo tehnologij na področju emisij za te tovornjake, določenih z veljavnimi standardi. Pri treh udeleženih družbah je ta kršitev potekala od 17. januarja 1997 do 20. septembra 2010, pri preostalih dvanajstih udeleženih družbah, med katerimi je družba Daimler AG, pa od 17. januarja 1997 do 18. januarja 2011.
- 11 Na podlagi navedenega sklepa je družba Sumal pri Juzgado de lo Mercantil nº 07 de Barcelona (sodišče za gospodarske spore št. 07 v Barceloni, Španija) vložila odškodninsko tožbo, s katero je predlagala, naj se družbi Mercedes Benz Trucks España naloži, da ji plača znesek v višini 22.204,35 EUR, kar ustreza dodatnim stroškom nakupa, ki naj bi ji nastali zaradi omejevalnega sporazuma, pri katerem je bila udeležena družba Daimler, matična družba družbe Mercedes Benz Trucks España.
- 12 To sodišče je s sodbo z dne 23. januarja 2019 to tožbo zavrnilo z obrazložitvijo, da družba Mercedes Benz Trucks España ne more biti tožena v okviru postopka z navedeno tožbo, ker je treba družbo Daimler šteti za edino odgovorno za zadevno kršitev, saj se je sklep Komisije nanašal zgolj nanjo.
- 13 Družba Sumal je zoper to sodbo vložila pritožbo pri predložitvenem sodišču, ki se sprašuje, ali je odškodninske tožbe, vložene na podlagi odločb organov, pristojnih za konkurenco, s katerimi so ugotovljena protikonkurenčna ravnanja, mogoče vložiti zoper hčerinske družbe, na katere se te odločbe ne nanašajo, vendar so v 100-odstotni lasti družb, na katere se navedene odločbe neposredno nanašajo.
- 14 Pri tem se sklicuje na razhajanja v stališčih španskih sodišč. Medtem ko naj bi nekatera izmed njih priznavala, da je take tožbe mogoče vložiti zoper hčerinske družbe, pri čemer naj bi se opirala na „doktrino gospodarske enote“, naj bi druga sodišča to zavračala, ker naj bi ta doktrina omogočala, da se civilna odgovornost za ravnanje hčerinske družbe pripiše matični družbi, pregona hčerinske družbe zaradi ravnanja njene matične družbe pa naj ne bi omogočala.
- 15 V teh okoliščinah je Audiencia Provincial de Barcelona (sodišče province v Barceloni, Španija) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
 - „[1]) Ali doktrina gospodarske enote, ki izhaja iz sodne prakse [Sodišča], upravičuje razširitev odgovornosti matične družbe na hčerinsko ali pa se ta doktrina uporablja samo za razširitev odgovornosti hčerinskih družb na matično družbo?
 - [2]) Ali je treba za uporabo koncepta gospodarske enote v okviru odnosov znotraj skupine upoštevati izključno dejavnike nadzora ali jo je mogoče utemeljiti tudi z drugimi merili, vključno s tem, da se je lahko hčerinska družba okoristila s kršitvami?

- [3]) Če se prizna možnost razširitve odgovornosti z matične na hčerinsko družbo, pod katerimi pogoji je taka razširitev mogoča?
- [4]) Če odgovori na prejšnja vprašanja pritrjujejo priznanju razširitve odgovornosti za dejanja matičnih družb na hčerinske družbe, ali je nacionalni predpis, kot je člen 71(2) [zakona o varstvu konkurence], ki zajema samo možnost razširitve odgovornosti s hčerinske na matično družbo, če ima matična družba nadzor nad hčerinsko družbo, v skladu s to sodno prakso [Sodišča]?”

Predlog za ponovno odprtje ustnega dela postopka

- 16 Družba Mercedes Benz Trucks España je z vlogo, ki je bila v sodnem tajništvu Sodišča vložena 28. aprila 2021, predlagala, naj se na podlagi člena 83 Poslovnika Sodišča odredi ponovno odprtje ustnega dela postopka.
- 17 V utemeljitev svojega predloga navaja, da razlogovanje generalnega pravobranilca v sklepnih predlogih, predstavljenih 15. aprila 2021 v tej zadevi, temelji na novih dejstvih oziroma predpostavkah, ki jih predložitveno sodišče ni navedlo in o katerih stranki v postopku v glavni stvari oziroma udeleženci v smislu člena 23 Statuta Sodišča Evropske unije niso razpravljali.
- 18 Družba Mercedes Benz Trucks España tako izpodbija, prvič, trditev iz opombe 10 sklepnih predlogov generalnega pravobranilca, da se v predlogu za sprejetje predhodne odločbe zdi, da je predložitveno sodišče znesek škode, ki naj bi jo družba Sumal utrpela, že ocenilo.
- 19 Drugič, družba Mercedes Benz Trucks España meni, da je generalni pravobranilec v točki 75 in opombi 86 sklepnih predlogov napačno navedel, da je Komisija v sklepu z dne 19. julija 2016 ugotovila, da so bili tajni dogovori, ki so sprva potekali na ravni zaposlenih v matičnih družbah, ki so bile udeležene v omejevalnem sporazumu, pozneje ugotovljeni tudi na ravni njihovih hčerinskih družb, natančneje samo nemških hčerinskih družb družbe Daimler.
- 20 Sodišče lahko sicer na podlagi člena 83 Poslovnika po opredelitvi generalnega pravobranilca kadar koli odredi ponovno odprtje ustnega dela postopka, zlasti če meni, da zadeva ni dovolj razjasnjena, ali če stranka po koncu ustnega dela postopka navede novo dejstvo, ki je odločilno za odločitev Sodišča, ali če je treba v zadevi odločiti na podlagi trditve, o kateri stranke ali udeleženci iz člena 23 Statuta Sodišča Evropske unije niso razpravljali.
- 21 Vendar je treba v zvezi s tem najprej poudariti, da vsebina sklepnih predlogov generalnega pravobranilca kot taka ne more biti tako novo dejstvo, sicer bi stranke s sklicevanjem na tako dejstvo imele možnost odgovoriti na navedene sklepne predloge. O sklepnih predlogih generalnega pravobranilca pa stranke ne morejo razpravljati. Sodišče je tako imelo priložnost poudariti, da je v skladu s členom 252 PDEU dolžnost generalnega pravobranilca to, da popolnoma nepristransko in neodvisno javno predstavi obrazložene sklepne predloge o zadevah, pri katerih se v skladu s Statutom Sodišča Evropske unije zahteva njegovo sodelovanje, da bi Sodišču pomagal pri opravljanju njegove naloge, ki je zagotoviti upoštevanje prava pri razlagi in uporabi Pogodb (glej v tem smislu sodbo z dne 2. marca 2021, A. B. in drugi (Imenovanje sodnikov vrhovnega sodišča – Pravno sredstvo), C-824/18, EU:C:2021:153, točki 63 in 64). V skladu s členom 20, četrti odstavek, tega statuta in členom 82(2) Poslovnika se s sklepnimi predlogi generalnega pravobranilca konča ustni del postopka. Ker so sklepni predlogi zunaj razprave med strankami, se z njimi začne faza posvetovanja Sodišča. Ne gre torej za mnenje,

namenjeno sodnikom ali strankam, ki bi ga izdal organ zunaj Sodišča, ampak za individualno, obrazloženo in javno izraženo mnenje člana institucije (sklep z dne 4. februarja 2000, Emesa Sugar, C-17/98, EU:C:2000:69, točki 13 in 14).

- 22 V obravnavanem primeru Sodišče po opredelitvi generalnega pravobranilca ugotavlja, da elementi, ki jih je predložila družba Mercedes Benz Trucks España, ne razkrivajo nobenega novega dejstva, ki bi lahko odločilno vplivalo na odločitev, ki jo mora sprejeti v tej zadevi, in da v tej zadevi ni treba odločiti na podlagi trditve, o kateri stranki oziroma udeleženci niso razpravljali. Nazadnje, ker ima Sodišče ob koncu pisnega in ustnega dela postopka na voljo vse potrebne elemente, je torej o zadevi dovolj poučeno, da lahko rzsodi. Zato Sodišče meni, da ni treba odrediti ponovnega odprtja ustnega dela postopka.

Vprašanja za predhodno odločanje

Dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 23 Družba Mercedes Benz Trucks España dvomi o dopustnosti predloga za sprejetje predhodne odločbe, in sicer iz dveh razlogov.
- 24 Prvič, ta predlog naj ne bi izpolnjeval zahtev iz člena 94 Poslovnika, ker v njem niso navedena upoštevna in dokazana dejstva, na podlagi katerih so bila postavljena vprašanja za predhodno odločanje, oziroma vsebina člena 71(2) zakona o varstvu konkurence. Poleg tega naj bi bila z navedenim predlogom predložena nepravilna, nepopolna in nenatančna predstavitev upoštevne nacionalne sodne prakse.
- 25 V obravnavanem primeru je iz besedila celotnega predloga za sprejetje predhodne odločbe razvidno, da je predložitveno sodišče zadostno opredelilo dejanski in pravni okvir, v katerega se umešča njegov predlog za razlago prava Unije, da bi omogočilo, da zainteresirane stranke predložijo stališča v skladu s členom 23 Statuta Sodišča Evropske unije in da Sodišče poda koristen odgovor na navedeni predlog.
- 26 Drugič, družba Mercedes Benz Trucks España trdi, da so štiri postavljena vprašanja povsem hipotetična. Prva tri vprašanja naj tako ne bi imela nobene zveze z dejanskim stanjem v postopku v glavni stvari, ker naj se družba Sumal ne bi sklicevala na okoliščine, s katerimi bi bilo mogoče utemeljiti razširitev odgovornosti za kršitve družbe Daimler na družbo Mercedes Benz Trucks España, niti naj jih ne bi dokazala, temveč naj bi svojo tožbo utemeljevala izključno s sklepom z dne 19. julija 2016. Ker naj se člen 71(2) zakona o varstvu konkurence za spor o glavni stvari ne bi uporabljal, naj ta določba prav tako ne bi bila upoštevna za rešitev tega spora.
- 27 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je le nacionalno sodišče, ki odloča v sporu in mora prevzeti odgovornost za sodno odločbo, pristojno, da ob upoštevanju okoliščin zadeve presodi tako potrebo po sprejetju predhodne odločbe, da bi lahko izdalo sodbo, kot tudi upoštevnost vprašanj, ki jih predloži Sodišču. Zato je Sodišče, kadar se postavljena vprašanja nanašajo na razlago pravila prava Unije, načeloma dolžno odločati (sodba z dne 9. julija 2020, Santen, C-673/18, EU:C:2020:531, točka 26 in navedena sodna praksa).
- 28 Iz tega izhaja, da za vprašanja, ki se nanašajo na pravo Unije, velja domneva upoštevnosti. Sodišče lahko odločanje o vprašanju za predhodno odločanje, ki ga postavi nacionalno sodišče, zavrne le, če zahtevana razlaga pravila Unije očitno nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom

spora o glavni stvari, če gre za hipotetičen problem ali če Sodišče nima na voljo potrebnih dejanskih in pravnih elementov, da bi lahko koristno odgovorilo na postavljena vprašanja (sodba z dne 9. julija 2020, Santen, C-673/18, EU:C:2020:531, točka 27 in navedena sodna praksa).

- 29 V obravnavanem primeru pa ni tako. Odgovor Sodišča na štiri postavljena vprašanja bo vplival na izid spora o glavni stvari, ker bo predložitvenemu sodišču omogočil, da na eni strani ugotovi, ali je mogoče uveljavljati odgovornost družbe Mercedes Benz Trucks España, in na drugi strani odloči o združljivosti člena 71(2) zakona o varstvu konkurence s pravom Unije.
- 30 Iz zgoraj navedenih preudarkov izhaja, da je predlog za sprejetje predhodne odločbe dopusten.

Prvo, drugo in tretje vprašanje

- 31 Predložitveno sodišče želi s prvim, drugim in tretjim vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je treba člen 101(1) PDEU razlagati tako, da lahko žrtev protikonkurenčnega ravnanja podjetja vložiti odškodninsko tožbo brez razlikovanja bodisi zoper matično družbo, ki jo je Komisija zaradi tega ravnanja v sklepu sankcionirala, bodisi zoper njeno hčerinsko družbo, na katero se ta sklep ne nanaša, če ti družbi skupaj tvorita gospodarsko enoto.
- 32 Najprej je treba opozoriti, da ima člen 101(1) PDEU neposreden učinek v odnosih med posamezniki in za zadevne posameznike ustvarja pravice, ki jih morajo nacionalna sodišča varovati (sodbi z dne 30. januarja 1974, BRT in Sociétés belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, 127/73, EU:C:1974:6, točka 16, ter z dne 14. marca 2019, Skanska Industrial Solutions in drugi, C-724/17, EU:C:2019:204, točka 24 in navedena sodna praksa).
- 33 Če ne bi mogel vsakdo zahtevati odškodnine za škodo, ki mu je nastala zaradi pogodbe ali ravnanja, ki lahko omejuje ali izkrivlja konkurenco, bi se posegalo v polni učinek člena 101 PDEU in zlasti v polni učinek prepovedi iz njegovega prvega odstavka (sodbi z dne 20. septembra 2001, Courage in Crehan, C-453/99, EU:C:2001:465, točka 26, ter z dne 14. marca 2019, Skanska Industrial Solutions in drugi, C-724/17, EU:C:2019:204, točka 25).
- 34 Tako lahko vsakdo zahteva odškodnino za škodo, ki jo je utrpel, če obstaja vzročna zveza med navedeno škodo in omejevalnim sporazumom ali ravnanjem, ki je s členom 101 PDEU prepovedano (sodbi z dne 13. julija 2006, Manfredi in drugi, od C-295/04 do C-298/04, EU:C:2006:461, točka 61, in z dne 14. marca 2019, Skanska Industrial Solutions in drugi, C-724/17, EU:C:2019:204, točka 26 in navedena sodna praksa), pri čemer je to, kako se določi subjekt, ki mora povrniti škodo, povzročeno s kršitvijo člena 101 PDEU, urejeno neposredno s pravom Unije (sodba z dne 14. marca 2019, Skanska Industrial Solutions in drugi, C-724/17, EU:C:2019:204, točka 28).
- 35 Ta pravica vsakogar, da zahteva odškodnino za tako škodo, krepi delovanje pravil Unije o konkurenci in lahko odvrta od pogosto prikritih sporazumov in ravnanj, ki lahko omejujejo ali izkrivljajo konkurenco, ter tako prispeva k ohranjanju učinkovite konkurence v Uniji (glej v tem smislu sodbi z dne 20. septembra 2001, Courage in Crehan, C-453/99, EU:C:2001:465, točka 27, in z dne 14. marca 2019, Skanska Industrial Solutions in drugi, C-724/17, EU:C:2019:204, točka 44 in navedena sodna praksa).
- 36 Poleg samega povračila zatrjevane škode uvedba take pravice namreč prispeva k cilju odvrtačanja, ki je v središču delovanja Komisije, ki mora slediti splošni politiki, katere namen je, da se na področju konkurence uporabljajo načela, določena s Pogodbo DEU, in da se v tem smislu

usmerja ravnanje podjetij (glej v tem smislu sodbo z dne 7. junija 1983, *Musique Diffusion française* in drugi/Komisija, od 100/80 do 103/80, EU:C:1983:158, točka 105). S to uvedbo je tako mogoče odpraviti ne le neposredno škodo, ki naj bi jo utrpela zadevna oseba, ampak tudi posredno škodo, nastalo zaradi strukture in delovanja trga, ki ni mogel uporabiti njene polne gospodarske učinkovitosti, zlasti v korist zadevnih potrošnikov.

- 37 Iz navedenega izhaja, da so – iz istega naslova kot izvajanje pravil o konkurenci Unije s strani javnih organov Unije (*public enforcement*) – odškodninske tožbe zaradi kršitve teh pravil (*private enforcement*) sestavni del sistema izvajanja navedenih pravil, katerega namen je sankcioniranje protikonkurenčnih ravnanj podjetij in odvracanje podjetij od tega, da bi se posluževala takih ravnanj (sodba z dne 14. marca 2019, *Skanska Industrial Solutions* in drugi, C-724/17, EU:C:2019:204, točka 45).
- 38 Zato pojem „podjetje“ v smislu člena 101 PDEU, ki je avtonomen pojem prava Unije, v okviru naložitve glob na podlagi člena 23(2) Uredbe št. 1/2003, ki jo opravi Komisija, in v okviru odškodninskih tožb zaradi kršitve pravil Unije o konkurenci ne more imeti različnega obsega (sodba z dne 14. marca 2019, *Skanska Industrial Solutions* in drugi, C-724/17, EU:C:2019:204, točka 47).
- 39 Iz besedila člena 101(1) PDEU pa je razvidno, da so se avtorji Pogodb odločili, da za opredelitev storilca kršitve konkurenčnega prava, ki ga je mogoče kaznovati na podlagi te določbe, uporabijo ta pojem „podjetje“, in ne drugih pojmov, kot sta „družba“ ali „pravna oseba“. Zakonodajalec Unije je pojem „podjetje“ uporabil tudi v členu 23(2) Uredbe št. 1/2003 za opredelitev subjekta, ki mu Komisija lahko naloži globo zaradi kršitve pravil konkurenčnega prava Unije (sodbi z dne 10. aprila 2014, *Areva* in drugi/Komisija, C-247/11 P in C-253/11 P, EU:C:2014:257, točki 123 in 124, ter z dne 25. novembra 2020, *Komisija/GEA Group*, C-823/18 P, EU:C:2020:955, točki 62 in 63).
- 40 Prav tako iz Direktive 2014/104/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. novembra 2014 o nekaterih pravilih, ki urejajo odškodninske tožbe po nacionalnem pravu za kršitve določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske unije (UL 2014, L 349, str. 1), zlasti iz njenega člena 2, točka 2, izhaja, da je ta zakonodajalec „kršitelj“, ki mora v skladu s to direktivo povrniti škodo, povzročeno s kršitvijo konkurenčnega prava, ki jo je mogoče pripisati temu kršitelju, opredelil kot „podjetje ali podjetniško združenje, ki je kršilo konkurenčno pravo“.
- 41 Konkurenčno pravo Unije s tem, da se nanaša na dejavnosti podjetij, kot odločilno merilo določa obstoj enotnosti ravnanja na trgu, ne da bi formalna ločitev med različnimi družbami, ki izhaja iz njihove ločene pravne osebnosti, lahko nasprotovala taki enotnosti za namen uporabe pravil o konkurenci (glej v tem smislu sodbi z dne 14. julija 1972, *Imperial Chemical Industries*/Komisija, 48/69, EU:C:1972:70, točka 140, in z dne 14. decembra 2006, *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, C-217/05, EU:C:2006:784, točka 41). Pojem „podjetje“ torej zajema vse subjekte, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, ne glede na njihov pravni status in način financiranja, ter tako označuje gospodarsko enoto, tudi če to gospodarsko enoto s pravnega vidika sestavlja več fizičnih ali pravnih oseb (glej v tem smislu sodbi z dne 10. septembra 2009, *Akzo Nobel* in drugi/Komisija, C-97/08 P, EU:C:2009:536, točki 54 in 55, ter z dne 27. aprila 2017, *Akzo Nobel* in drugi/Komisija, C-516/15 P, EU:C:2017:314, točki 47 in 48). To gospodarsko enoto tvori enotna organizacija osebnih, opredmetenih in neopredmetenih elementov, ki trajno sledi določenemu gospodarskemu cilju in je lahko soudeležena pri kršitvi iz člena 101(1) PDEU (sodba z dne 1. julija 2010, *Knauf Gips*/Komisija, C-407/08 P, EU:C:2010:389, točki 84 in 86).

- 42 Kadar taka gospodarska enota krši člen 101(1) PDEU, mora po načelu osebne odgovornosti za to kršitev odgovarjati. V zvezi s tem je za ugotovitev odgovornosti katerega koli pravnega subjekta, ki je del gospodarske enote, nujno, da se predloži dokaz o tem, da je pravni subjekt, ki vsaj pripada tej gospodarski enoti, kršil člen 101(1) PDEU, tako da se šteje, da je podjetje, ki ga tvori navedena gospodarska enota, storilo kršitev te določbe, in da je ta okoliščina navedena v odločbi Komisije, ki je postala pravnomočna (glej v tem smislu sodbo z dne 27. aprila 2017, Akzo Nobel in drugi/Komisija, C-516/15 P, EU:C:2017:314, točki 49 in 60), ali avtonomno dokazana pred zadevnim nacionalnim sodiščem, če Komisija ni sprejela nobene odločbe v zvezi z obstojem kršitve.
- 43 Iz sodne prakse tako izhaja, da je ravnanje hčerinske družbe mogoče pripisati matični družbi med drugim takrat, kadar ta hčerinska družba, ki ima sicer ločeno pravno osebnost, ob storitvi kršitve ne odloča samostojno o svojem ravnanju na trgu, ampak večinoma ravna v skladu z navodili matične družbe, zlasti ob upoštevanju gospodarskih, organizacijskih in pravnih vezi med tema pravnima subjektoma, tako da sta v takem primeru navedena subjekta del iste gospodarske enote in zato tvorita eno in isto podjetje, ki je storilo kršitev (glej v tem smislu sodbi z dne 10. septembra 2009, Akzo Nobel in drugi/Komisija, C-97/08 P, EU:C:2009:536, točki 58 in 59, ter z dne 27. aprila 2017, Akzo Nobel in drugi/Komisija, C-516/15 P, EU:C:2017:314, točki 52 in 53 ter navedena sodna praksa). Če se ugotovi, da sta matična družba in njena hčerinska družba del iste gospodarske enote in da zato tvorita eno samo podjetje v smislu člena 101 PDEU, je torej sam obstoj te gospodarske enote, ki je storila kršitev, odločilen pri določanju odgovornosti ene ali druge družbe, ki tvori podjetje, za protikonkurenčno ravnanje tega podjetja.
- 44 Na podlagi tega pojem „podjetje“ in prek njega pojem „gospodarska enota“ po samem pravu povzročita solidarno odgovornost subjektov, ki ob storitvi kršitve tvorijo gospodarsko enoto (glej v tem smislu v zvezi s solidarno odgovornostjo na področju glob sodbi z dne 26. januarja 2017, Villeroy & Boch/Komisija, C-625/13 P, EU:C:2017:52, točka 150, in z dne 25. novembra 2020, Komisija/GEA Group, C-823/18 P, EU:C:2020:955, točka 61 in navedena sodna praksa).
- 45 Vendar je treba tudi poudariti, da se lahko organizacija skupin družb, ki bi lahko tvorile gospodarsko enoto, od skupine do skupine močno razlikuje. Obstajajo na primer skupine „konglomeratnih“ družb, ki delujejo na več gospodarskih področjih brez vsakršne medsebojne povezave.
- 46 Zato možnost izbire, ki je priznana žrtvi protikonkurenčnega ravnanja, da v okviru odškodninske tožbe uveljavlja odgovornost hčerinske družbe namesto odgovornosti matične družbe, ne more biti samodejno dopustna zoper katero koli hčerinsko družbo matične družbe, na katero se nanaša sklep Komisije o sankcioniranju kršitvenega ravnanja. Kot je namreč generalni pravobranilec v bistvu navedel v točki 58 sklepnih predlogov, je pojem „podjetje“, ki je uporabljen v členu 101 PDEU, funkcionalen pojem, zato je treba gospodarsko enoto, ki to podjetje sestavlja, opredeliti z vidika predmeta zadevnega sporazuma (glej v tem smislu sodbi z dne 12. julija 1984, Hydrotherm Gerätebau, 170/83, EU:C:1984:271, točka 11, in z dne 26. septembra 2013, The Dow Chemical Company/Komisija, C-179/12 P, EU:C:2013:605, točka 57).
- 47 Zato je ena matična družba lahko del mnogih gospodarskih enot, ki jih glede na zadevno gospodarsko dejavnost sestavljajo ta matična družba sama in različne kombinacije njenih hčerinskih družb, ki pripadajo isti skupini družb. Če ne bi bilo tako, bi obstajala nevarnost, da bi bila hčerinska družba iz take skupine odgovorna za kršitve, storjene v okviru gospodarskih dejavnosti, ki sploh niso povezane z njeno dejavnostjo in v katere nikakor ni bila, niti posredno, vpletena.

- 48 Iz vsega navedenega izhaja, da je v okviru odškodninske tožbe, ki temelji na obstoju kršitve člena 101(1) PDEU, ki jo je Komisija ugotovila v sklepu, pravni subjekt, ki v tem sklepu ni opredeljen kot kršitelj konkurenčnega prava, na tej podlagi lahko vseeno odgovoren zaradi kršitvenega ravnanja drugega pravnega subjekta, če sta oba del iste gospodarske enote in tako tvorita podjetje, ki je kršitelj v smislu navedenega člena 101 PDEU (glej v tem smislu sodbe z dne 10. aprila 2014, Komisija/Siemens Österreich in drugi ter Siemens Transmission & Distribution in drugi/Komisija, od C-231/11 P do C-233/11 P, EU:C:2014:256, točka 45, in z dne 26. januarja 2017, Villeroy & Boch/Komisija, C-625/13 P, EU:C:2017:52, točka 145).
- 49 Sodišče je namreč že razsodilo, da razmerje solidarnosti, ki povezuje člane gospodarske enote, med drugim upravičuje, da se v zvezi z matično družbo upošteva obteževalna okoliščina ponovne kršitve, tudi če proti njej niso bili uvedeni prejšnji postopki, na podlagi katerih sta bila izdana obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah in sklep. V takem primeru je očitno odločilna prejšnja ugotovitev prve kršitve, ki izhaja iz ravnanja hčerinske družbe, s katero je ta matična družba, ki je bila vpletena v drugo kršitev, že ob prvi kršitvi tvorila eno samo podjetje v smislu člena 101 PDEU (sodba z dne 5. marca 2015, Komisija in drugi/Versalis in drugi, C-93/13 P in C-123/13 P, EU:C:2015:150, točka 91).
- 50 Zato načeloma nič ne nasprotuje temu, da žrtev protikonkurenčnega ravnanja vloži odškodninsko tožbo zoper enega od pravnih subjektov, ki tvorijo gospodarsko enoto in torej podjetje, ki je s kršitvijo člena 101(1) PDEU povzročilo škodo, ki jo je ta žrtev utrpela.
- 51 V okoliščinah, v katerih je bilo dokazano, da je matična družba kršila člen 101(1) PDEU, lahko žrtev te kršitve tako v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 42 te sodbe, poskuša uveljavljati civilno odgovornost hčerinske družbe te matične družbe namesto odgovornosti matične družbe. Vendar je odgovornost te hčerinske družbe mogoče uveljavljati le, če žrtev bodisi ob opiranju na sklep, ki ga je Komisija predhodno sprejela na podlagi člena 101 PDEU, bodisi na kakršen koli drug način, zlasti če Komisija v navedenem sklepu v zvezi s tem ni ničesar navedla oziroma ji sklepa še ni bilo treba sprejeti, dokaže – ob upoštevanju, prvič, gospodarskih, organizacijskih in pravnih vezi iz točk 43 in 47 te sodbe ter, drugič, obstoja konkretne vezi med gospodarsko dejavnostjo te hčerinske družbe in predmetom kršitve, za katero je bila odgovorna matična družba – da je navedena hčerinska družba s svojo matično družbo tvorila gospodarsko enoto.
- 52 Iz zgornjih preudarkov izhaja, da taka odškodninska tožba, vložena zoper hčerinsko družbo, predpostavlja, da tožeča stranka za ugotovitev obstoja gospodarske enote med matično in hčerinsko družbo v smislu točk 41 in 46 te sodbe dokaže vezi med tema družbama, ki so bile navedene v prejšnji točki te sodbe, in konkretno vez, navedeno v isti točki, med gospodarsko dejavnostjo te hčerinske družbe in predmetom kršitve, za katero je bila odgovorna matična družba. V okoliščinah, kakršne so te v postopku v glavni stvari, bi morala žrtev tako načeloma dokazati, da se protikonkurenčni sporazum, ki ga je sklenila matična družba in zaradi katerega je bila ta sankcionirana, nanaša na iste proizvode, kot so tisti, ki jih trži hčerinska družba. Žrtev s tem dokaže, da je ravno gospodarska enota, ki jo hčerinska družba tvori skupaj s svojo matično družbo, podjetje, ki je dejansko storilo kršitev, ki jo je Komisija predhodno ugotovila na podlagi člena 101(1) PDEU v skladu s funkcionalnim pojmovanjem pojma „podjetje“ iz točke 46 te sodbe.
- 53 Dodati je treba, da morajo zahteve po pravici do učinkovitega pravnega sredstva in do dostopa do nepristranskega sodišča, ki je zagotovljena s členom 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, koristiti stranki, toženi v postopku z odškodninsko tožbo, ki lahko pripelje do tega, da se tej stranki naloži plačilo odškodnine žrtvi protikonkurenčnega ravnanja. Tako je nujno, da ima zadevna hčerinska družba možnost braniti svoje pravice v skladu z načelom spoštovanja pravice

do obrambe, ki je temeljno načelo prava Unije (glej po analogiji sodbi z dne 5. marca 2015, Komisija in drugi/Versalis in drugi, C-93/13 P in C-123/13 P, EU:C:2015:150, točka 94, in z dne 29. aprila 2021, Banco de Portugal in drugi, C-504/19, EU:C:2021:335, točka 57). Zato mora imeti ta hčerinska družba pred zadevnim nacionalnim sodiščem na voljo vsa sredstva, ki jih potrebuje za učinkovito izvrševanje svoje pravice do obrambe, zlasti da bi lahko izpodbijala, da pripada istemu podjetju kot njena matična družba.

- 54 V zvezi s tem mora biti navedeni hčerinski družbi omogočeno, da izpodbija svojo odgovornost za zatrjevano škodo, zlasti tako, da se sklicuje na kakršen koli razlog, ki bi ga lahko navedla, če bi bila vključena v postopek, ki ga je Komisija začela proti njeni matični družbi in ki je pripeljal do sprejetja sklepa Komisije o ugotovitvi obstoja kršitvenega ravnanja, ki je v nasprotju s členom 101 PDEU (*public enforcement*).
- 55 Vendar v primeru, v katerem odškodninska tožba temelji na ugotovitvi Komisije o kršitvi člena 101(1) PDEU v sklepu, naslovljenem na matično družbo tožene hčerinske družbe, zadnjenavedena pri nacionalnem sodišču ne more izpodbijati obstoja kršitve, ki jo je Komisija tako ugotovila. Člen 16(1) Uredbe št. 1/2003 namreč med drugim določa, da nacionalna sodišča pri odločanju o sporazumih, sklepih ali usklajenih ravnanjih v skladu s členom 101 PDEU, ki so že predmet sklepa Komisije, ne morejo sprejeti odločitev, ki so v nasprotju s sprejetim sklepom Komisije.
- 56 V zvezi s tem je treba opozoriti, da člen 27(1) Uredbe št. 1/2003 res določa, da pred izdajo odločb o ugotovitvi kršitve pravil o konkurenci ali o naložitvi globe Komisija osebam, ki jih postopek zadeva, da priložnost, da se izrečejo v zvezi z zadevami, proti katerim Komisija ugovarja, in da njene odločbe temeljijo samo na ugovorih, h katerim so zadevne stranke imele priložnost dati pojasnila. Obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah v tem okviru omogoča, da vsaka pravna oseba, ki jo zadeva upravni postopek na področju konkurence, posamično uveljavlja pravico do obrambe. Nasprotno, če Komisija glede družbe ne namerava ugotoviti kršitve, se na podlagi pravice do obrambe ne zahteva, da se tej družbi pošlje obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. Cilj pošiljanja obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah določeni družbi je namreč zagotovitev spoštovanja pravice do obrambe te družbe, in ne tretje osebe, čeprav bi ta upravni postopek zadeval tudi zadnjenavedeno osebo (glej v tem smislu sodbo z dne 14. septembra 2017, LG Electronics in Koninklijke Philips Electronics/Komisija, C-588/15 P in C-622/15 P, EU:C:2017:679, točke od 44 do 46).
- 57 Vendar so navedena načela značilna za postopke ugotavljanja kršitev, ki jih vodi Komisija in katerih posebnost je namreč to, da lahko pripeljejo do naložitve globe pravnim subjektom, na katere se taki postopki posebej nanašajo.
- 58 Načelo osebne odgovornosti pa v okoliščinah, opisanih v točki 56 te sodbe, ne nasprotuje dokončnosti ugotovitve take kršitve v zvezi s hčerinsko družbo, saj mora, kot je bilo opozorjeno v točki 42 te sodbe, za to kršitev odgovarjati gospodarska enota, ki tvori podjetje, ki je storilo kršitev.
- 59 Kot je namreč razvidno iz sodne prakse Sodišča, na katero je bilo opozorjeno v točki 49 te sodbe, je Sodišče v zvezi s tem, da se pri uporabi obteževalne okoliščine, ki jo pomeni ponovna kršitev, za matično družbo upošteva kršitev, ki jo je storila hčerinska družba te matične družbe, že razsodilo, da se ne zahteva, da bi bili proti zadnjenavedeni družbi uvedeni predhodni postopki, na podlagi katerih bi bila izdana obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah in sklep, če je hčerinska družba, katere ravnanje je povzročilo kršitev, z zadevno matično družbo ob prvi kršitvi že tvorila eno

samo podjetje v smislu člena 101 PDEU. Če je bila odločba o ugotovitvi obstoja kršitve, ki jo je storilo podjetje, naslovljena na eno od družb, ki so ob storitvi kršitve že tvorile to podjetje, tako da sta ta družba in prek nje navedeno podjetje imela možnost izpodbijati resničnost te kršitve, pravica drugih družb, ki so tvorile isto podjetje, do obrambe tako ni mogla biti kršena zaradi upoštevanja obstoja te kršitve v okviru poznejšega postopka z odškodninsko tožbo, ki jo je vložila oseba, ki je utrpela škodo zaradi zadevnega kršitvenega ravnanja, saj taka tožba med drugim ne more pripeljati do naložitve sankcije, kakršna je globa, tem drugim družbam.

- 60 Če pa Komisija v sklepu, sprejetem na podlagi člena 101 PDEU, ni ugotovila kršitvenega ravnanja, ima hčerinska družba matične družbe, ki se ji očita kršitev, vsekakor pravico izpodbijati ne le to, da pripada istemu podjetju kot matična družba, ampak tudi obstoj zatrjevane kršitve.
- 61 Kot dodatek k temu, kar je bilo poudarjeno v točki 51 te sodbe, je treba tudi pojasniti, da – kot je Komisija navedla v odgovoru na pisno vprašanje Sodišča in kot je generalni pravobranilec poudaril v točki 76 sklepnih predlogov – možnost zadevnega nacionalnega sodišča, da ugotovi morebitno odgovornost hčerinske družbe za povzročeno škodo, ni izključena zgolj zato, ker Komisija na primer ni sprejela nobenega sklepa ali ker s sklepom, v katerem je ugotovila kršitev, tej družbi ni bila naložena upravna sankcija.
- 62 Kot je namreč Sodišče presodilo v točki 51 sodbe z dne 27. aprila 2017, Akzo Nobel in drugi/Komisija (C-516/15 P, EU:C:2017:314), niti člen 23(2)(a) Uredbe št. 1/2003 niti sodna praksa ne določata pravne ali fizične osebe, ki jo mora Komisija šteti za odgovorno za kršitev in sankcionirati z naložitvijo globe.
- 63 V skladu s sodno prakso, navedeno v točki 42 te sodbe, lahko Komisija tako kateri koli pravni subjekt podjetja, ki je bilo udeleženo pri kršitvi člena 101 PDEU, svobodno šteje za odgovornega za kršitev in sankcionira z naložitvijo globe. To pomeni, da na podlagi tega, da je Komisija matično družbo opredelila kot pravno osebo, ki jo je mogoče šteti za odgovorno za kršitev, ki jo je storilo podjetje, ni mogoče sklepati, da ena ali druga od hčerinskih družb te matične družbe ni del istega podjetja, ki mora odgovarjati za isto kršitev.
- 64 Zaradi celovitosti je treba še dodati, da v okoliščinah spora o glavni stvari načeloma nič ni nasprotovalo temu, da bi tožeča stranka v postopku v glavni stvari, ki naj bi bila žrtev zadevne kršitve, odškodninsko tožbo pri španskih sodiščih vložila zoper matično družbo Daimler oziroma celo zoper zadnjemavedeno družbo in družbo Mercedes Benz Trucks España skupaj, pri čemer za morebitno odgovornost družbe Mercedes Benz Trucks España za kršitev veljajo pogoji, ki so bili navedeni v točki 52 te sodbe.
- 65 Opozoriti je namreč treba, da tožba za povračilo škode, nastale zaradi zatrjevanih kršitev konkurenčnega prava Unije, kot je tožba iz postopka v glavni stvari, spada med „civilne in gospodarske zadeve“ v smislu člena 1(1) Uredbe št. 1215/2012 in zato spada na področje uporabe te uredbe. Poleg tega iz ustaljene sodne prakse Sodišča v zvezi s členom 7, točka 2, navedene uredbe izhaja, da se pojem „kraj, kjer je prišlo do škodnega dogodka“ iz te določbe nanaša tako na kraj nastanka škode kot na kraj vzročnega dogodka, zaradi katerega je škoda nastala, tako da je tožena stranka lahko po izbiri tožeče stranke tožena pred sodiščem enega ali drugega kraja (sodba z dne 29. julija 2019, Tibor-Trans, C-451/18, EU:C:2019:635, točki 24 in 25 ter navedena sodna praksa).

- 66 Sodišče je tudi pojasnilo, da škoda, ki se kaže v povečanih stroških, ki jih je proizvajalec tovarnjakov naložil pooblaščenim prodajalcem, ti pa so jih prevalili na končne uporabnike, pomeni neposredno škodo, ki načeloma omogoča utemeljiti pristojnost sodišč države članice, na ozemlju katere je ta škoda nastala, ker so bili povečani stroški, plačani zaradi umetno zvišanih cen, očitno neposredna posledica kršitve člena 101 PDEU. Kadar pa je trg, prizadet s protikonkurenčnim ravnanjem, v državi članici, na ozemlju katere naj bi nastala zatrjevana škoda, je treba šteti, da je kraj nastanka škode za uporabo člena 7, točka 2, Uredbe št. 1215/2012 v tej državi članici (glej v tem smislu sodbo z dne 29. julija 2019, Tibor-Trans, C-451/18, EU:C:2019:635, točke 30, 31 in 33).
- 67 Glede na navedeno je treba na prvo, drugo in tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 101(1) PDEU razlagati tako, da žrtev protikonkurenčnega ravnanja podjetja lahko vloži odškodninsko tožbo brez razlikovanja bodisi zoper matično družbo, ki jo je Komisija zaradi tega ravnanja v sklepu sankcionirala, bodisi zoper njeno hčerinsko družbo, na katero se ta sklep ne nanaša, če ti družbi skupaj tvorita gospodarsko enoto. Zadevna hčerinska družba mora imeti možnost učinkovito uveljavljati svojo pravico do obrambe, da dokaže, da navedenemu podjetju ne pripada, in če Komisija ni sprejela nobenega sklepa na podlagi člena 101 PDEU, ima tudi pravico izpodbijati resničnost zatrjevanega kršitvenega ravnanja.

Četrto vprašanje

- 68 Predložitveno sodišče želi s četrnim vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je treba člen 101(1) PDEU razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa možnost, da se odgovornost za ravnanje ene družbe pripiše drugi družbi le, če druga družba nadzira prvo.
- 69 Ker iz odgovora na prvo, drugo in tretje vprašanje izhaja, da je treba člen 101(1) PDEU razlagati tako, da lahko žrtev protikonkurenčnega ravnanja podjetja vloži odškodninsko tožbo proti hčerinski družbi zaradi udeležbe matične družbe pri tem ravnanju, če ti družbi tvorita gospodarsko enoto in torej skupaj sestavljata navedeno podjetje, je treba šteti, da ta določba posledično nasprotuje nacionalni ureditvi, ki v takem primeru določa možnost, da se odgovornost za ravnanje ene družbe pripiše drugi družbi le, če druga družba nadzira prvo.
- 70 V zvezi s tem je treba opozoriti, da za zagotavljanje učinkovitosti vseh določb prava Unije načelo primarnosti prava Unije med drugim nacionalnim sodiščem nalaga, da svoje nacionalno pravo razlagajo, kolikor je mogoče, v skladu s pravom Unije (sodbi z dne 24. junija 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, točka 57, in z dne 4. marca 2020, Bank BGŻ BNP Paribas, C-183/18, EU:C:2020:153, točka 60).
- 71 Pri uporabi nacionalnega prava morajo torej ta sodišča to pravo razlagati, kolikor je mogoče, ob upoštevanju besedila in namena zadevne določbe primarnega prava in celotnega nacionalnega prava ter ob uporabi metod razlage, ki jih to pravo priznava, da se zagotovi polni učinek te določbe in da se doseže rešitev, ki je v skladu z njenim ciljem (glej v tem smislu sodbi z dne 24. junija 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, točki 73 in 77, ter z dne 4. marca 2020, Bank BGŻ BNP Paribas, C-183/18, EU:C:2020:153, točka 66).
- 72 Vendar ima obveznost skladne razlage nacionalnega prava nekatere omejitve in zlasti ne more biti podlaga za razlago nacionalnega prava *contra legem* (glej v tem smislu sodbi z dne 4. julija 2006, Adeneler in drugi, C-212/04, EU:C:2006:443, točka 110, in z dne 4. marca 2020, Bank BGŻ BNP Paribas, C-183/18, EU:C:2020:153, točka 67).

- 73 Če bi predložitveno sodišče v teh okoliščinah menilo, da ne more uporabiti razlage člena 71(2) zakona o varstvu konkurence, ki bi bila v skladu z razlago člena 101(1) PDEU, podano v točki 67 te sodbe, bi moralo v sporu o glavni stvari opustiti uporabo te nacionalne določbe in neposredno uporabiti člen 101(1) PDEU.
- 74 V zvezi s tem na prvi pogled ni izključeno šteti, kot je navedla španska vlada v pisnem stališču, da je v okviru odškodninske tožbe mogoče uveljavljati odgovornost hčerinske družbe na podlagi člena 71(2)(a) zakona o varstvu konkurence. V skladu s to določbo se namreč kršitev konkurenčnega prava razume kot vsaka kršitev členov 101 ali 102 PDEU ali členov 1 ali 2 tega zakona. Ta vlada pa trdi, da je škodni dogodek mogoče pripisati hčerinski družbi na podlagi člena 71(2)(a) navedenega zakona, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče.
- 75 V teh okoliščinah je treba na četrto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 101(1) PDEU razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa možnost, da se odgovornost za ravnanje ene družbe pripiše drugi družbi le, če druga družba nadzira prvo.

Stroški

- 76 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

- 1. Člen 101(1) PDEU je treba razlagati tako, da žrtev protikonkurenčnega ravnanja podjetja lahko vloži odškodninsko tožbo brez razlikovanja bodisi zoper matično družbo, ki jo je Evropska komisija zaradi tega ravnanja v sklepu sankcionirala, bodisi zoper njeno hčerinsko družbo, na katero se ta sklep ne nanaša, če ti družbi skupaj tvorita gospodarsko enoto. Zadevna hčerinska družba mora imeti možnost učinkovito uveljavljati svojo pravico do obrambe, da dokaže, da navedenemu podjetju ne pripada, in če Komisija ni sprejela nobenega sklepa na podlagi člena 101 PDEU, ima tudi pravico izpodbijati resničnost zatrjevanega kršitvenega ravnanja.**
- 2. Člen 101(1) PDEU je treba razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa možnost, da se odgovornost za ravnanje ene družbe pripiše drugi družbi le, če druga družba nadzira prvo.**

Podpisi